

El senyor de Muntanya

He considerat que era la meua obligació dedicar uns dies a la segona lectura –no sé quants anys fa de la primera– d'un vell exemplar que tinc dels *Essais de Michel, Seigneur de Montaigne*, que uns pocs recordem aquests dies per raons de quart centenari. “*El severo señor de Montaña*”, com l'anomenava el seu admirador Francisco de Quevedo, va morir, com tothom ha de saber, l'any 1592, al castell del seu mateix nom, i amb una petita mort tranquil·la i cristiana, amb la dona i la filla al costat; amb una mort, per tant, exactament contrària a la que deia que hauria preferit: “Si haguera de triar la meua [mort], seria, crec jo, més aviat a cavall que al llit, fora de casa meua, i allunyat dels meus”. Degué ser l'última contradicció d'una curiosa vida, de prudent *gentilhomme* de província, atent a no buscar-se problemes ni amb els seus actes ni amb els seus escrits, i que va publicar un dels llibres més profundament subversius del segle.

La paradoxa de qui havia de ser un dels clàssics de la prosa francesa va començar tot just quan començava a parlar: el seu pare, el senyor Pierre Eyquem (casat, per cert amb una descendent de jueus hispànics conversos), va tenir la idea d'avançar radicalment l'educació clàssica de la criatura, li va buscar un preceptor alemany que no parlava francès, i el petit Miquel es va criar exclusivament en llatí. Com que els pares també li parlaven un llatí rudimentari, i la gent de servei tenia prohibit parlar-li en vulgar, el petit, com escrivia més tard, arribà “més enllà dels sis anys sense haver sentit més francès o perigordès que àrab”. O siga, que als set anys llegia les *Metamorfosis* d'Ovidi, en comptes de llegir l'Amadís, el Lancelot o altres cavalleries que devoraven els nens de casa bona. Amb aquesta educació, resulta sorprenent que la criatura no esdevinguera un petit monstre, però no tan sorprenent

que des de menut s'acostumara a pensar per compte propi, i no a seguir l'opinió vulgar: simplement, no sabia quina era aquesta opinió. Després, el xicot va aprendre francès com va poder al col·legi de la Guiana i a la Universitat de Tolosa (potser per això escrivia un francès tan exacte, perquè era après, com el llatí perfecte que escriviien els humanistes, o l'anglès de Conrad, o el castellà d'Azorín, o tants), i va fer d'advocat, com Joan Fuster, se'n va avorrit, es va morir son pare, va heretar el castell, i als trenta-vuit anys de la seua edat s'hi va retirar, en una sala del tercer pis de la torre amb les parets cobertes d'inscripcions gregues i llatines, una biblioteca famosa, la seua *librairie* de mil volums, amb la idea de “*passer en respos et à part ce peu qui me reste de vie*”. Del temps que li quedava de vida, uns vint anys, en va passar uns pocs fent d'alcalde de Bordeus, un i mig viatjant per Itàlia, Suïssa i Alemanya buscant aigües per curar-se el mal de pedra, i la resta simplement llegint, cultivant alhora algunes virtuts i alguns vicis agradables, escrivint els *Essais* i corregint-los i augmentant-los fins al final. Sembla que, a part dels anys de regidor en cap de Bordeus, l'única eixida que va fer després del 1581 va ser un viatge a París, durant el qual va ser atacat i empresonat, però que també li va servir per establir una peculiar relació amb Marie

de Gournay, espiritual senyoreta de vint anys, de la qual es va enamorar –“*certes aymée de moy beaucoup plus que paternellement*”–, i a la qual devem la tercera edició dels *Essais* en 1595, i la conservació dels manuscrits per a les edicions posteriors. Una paradoxa més, si considerem que no hi ha passatge dels seus escrits que parle de les dones i que no siga injuriós: les dones serveixen per “donar algun plaer” i, passat aquest moment, per ocupar-se de la cuina i de la casa.

El senyor de Montaigne no es va voler ocupar de política –excepte per la força–, es va mantenir tan neutral com va poder en les guerres de partit, no s'interessava realment per les dones, ni per la família, ni per la glòria, ni per “*la fauteur du monde*”: només s'interessava per ell mateix. Segurament per això ara, quatre segles més tard, encara el recordem. En el seu avís preliminar al lector, ja li diu: “t'advertesc d'entrada que no m'he proposat cap altre fi que domèstic i privat... Vull que hom m'hi veja de manera simple, natural i ordinària, sense estudi ni artifici, perquè em pinte a mi mateix”. “*Car c'est moy que je peins*”: aquesta cosa tan simple, que ningú no s'havia proposat abans com a matèria d'un llibre. Expressament: “Així, lector, jo mateix sóc la matèria del meu llibre”. I això amb una ironia perfectament fusteriana: “no hi ha raó que ocupes el teu temps en un tema *si frivole et si vain*”.

Explicant-se a si mateix, aquesta cosa tan frívola i de tan poca substància, ens va explicar a tots. Precisament perquè no era això el que es proposava. Si s'han trobat en algun lloc, el senyor de Sueca i el senyor de Muntanya, segur que s'han reconegut com a vells amics.

Joan F. Mira